

Zeer Geheim

MINISTERRAAD

Ex.nr. 291

Nr. 4664

Notulen van de vergadering
gehouden op vrijdag 25 april 1969 in de Trêveszaal
aangevangen 's morgens om tien uur en 's middags
voortgezet

Aanwezig: minister-president De Jong en de ministers
Bakker (de punten 4c, 4i ged., 4k, 16,
17c t/m 17k en 18), Beernink, De Block,
Klompé (de punten 1 t/m 4h, 4i ged., 4j,
5 t/m 17e), Lardinois, Luns, Polak, Schut,
Den Toom, Udink, Veringa en Witteveen
(Afwezig is minister Roolvink)

Voorts zijn aanwezig de staatssecretarissen
Haex (punt 8), De Koster, Kruisinga, Van de Poel
(de punten 8, 17e t/m 18) en Van Veen (de
punten 7, 10 en 17a)

Secretaris: drs. J. Middelburg
Notularis : mr. J. P. M. H. Merckelbach

1. Notulen van de vergadering van 18 april 1969

Wijzigingen: zie bijlage I.

2. Mededelingen...

slechts één . of twee maanden is voor spreker niet aanvaardbaar, omdat het praktisch onmogelijk is in die tijd het MRCA-ontwerp om te werken. Spreker antwoordt minister De Block dat in geval van alternatieve oplossingen opnieuw zal moeten worden gekeken naar compensatieorders voor de Nederlandse industrie. Dit is een van zijn uitgangspunten. Hij betreurt het overigens dat Fokker niet in staat is de ontwikkeling te volgen en voor de deelneming aan het MRCA-project buitenlandse ingenieurs heeft moeten aantrekken.

De minister-president stelt na een korte verdere discussie voor minister Den Toom te machtigen zich uit het MRCA-project terug te trekken, wanneer de andere drie landen niet bereid zijn het MRCA-ontwerp rigoreus te herzien of niet besluiten tot een uitstel van een beslissing met 6 maanden teneinde het project alsnog om te werken. De raad besluit aldus.

4 f. Griekenland en de Raad van Europa

Minister Luns merkt op dat hij destijds bij de behandeling van de motie-Van der Stoel in de Tweede Kamer heeft gesteld dat deze motie voor de regering aanvaardbaar was, maar dat het tijdstip van de uitvoering aan de regering moest worden overgelaten. Dit standpunt werd door geen der partijen bestreden, zij het dat mr. Van der Stoel wel opmerkte dat de uitvoering van de motie niet "ad calendas graecas" mocht worden verschoven. Spreker is steeds van mening geweest dat met de uitvoering van deze motie moest worden gewacht tot de commissie voor de rechten van de mens haar rapport had uitgebracht. Dit leek uit taktisch oogpunt verstandiger omdat anders andere landen zich achter dit formele argument zouden gaan verschuilen. Hoewel tussen regering en Kamer over het lidmaatschap van Griekenland van de Raad van Europa in wezen geen verschil van mening bestaat is in de publiciteitsmedia de indruk gevestigd dat de regering in wezen niet tot deze maatregel tegen de Griekse regering bereid is. Spreker betreurt het dat ook door de regeringspartijen deze indruk is gevestigd. Bij zijn terugkeer uit Chili heeft hij op Schiphol zijn verbazing uitgesproken over de wijze waarop door de publiciteitsmedia een conflict tussen regering en Kamer over deze materie wordt geconstrueerd. Spreker wijst erop dat een uitgesproken Nederlands initiatief inzake de

uitstoting van ...

uitstoting van Griekenland uit de Raad van Europa tweeërlei gevaar inhoudt: vooreerst zal de Griekse reactie zich uitsluitend tegen Nederland richten. Vervolgens zal, wanneer dit Nederlands initiatief niet tot resultaat leidt, de publieke opinie de regering gaan verwijten dat zij van te voren wist dat een dergelijk initiatief geen kans van slagen zou hebben. Spreker en staatssecretaris De Koster hebben de vorige dag met de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken vooral over de haalbaarheid van een Nederlands initiatief gesproken. Toen alle partijen erop aandrongen dat Nederland in ieder geval met kracht op de uitstoting van Griekenland zou aansturen, heeft spreker de vraag gesteld of de Kamer een eventuele mislukking van een zo krachtig offensief de regering zou verwijten. De waarnemend voorzitter van de vaste commissie, mr. Van der Stoel, concludeerde toen dat de minister van Buitenlandse Zaken, wanneer hij het gevoel mocht hebben dat het Nederlandse standpunt geen meerderheid kan verwerven, niet op een stemming zou moeten aandringen.

Minister De Block vreest ernstige represailles van de Griekse regering, als de Nederlandse regering zo uitgesproken het initiatief neemt tot uitstoting van Griekenland uit de Raad van Europa. De Griekse regering heeft de Koninklijke Shell en de KLM al met retaliaties bedreigd en spreker verwacht dat ook Philips van dergelijke maatregelen zal lijden.

Minister Udink merkt op dat in de schriftelijke vragen van Kamerleden van de meeste fracties alleen wordt gevraagd welk standpunt de regering zal gaan innemen en niet of zij op een stemming over het lidmaatschap van Griekenland zal aandringen. Spreker meent dat kan worden volstaan met een bevestigende beantwoording op de eerste vraag.

De minister-president heeft begrepen dat de Kamer bij de vorige behandeling van de Griekse kwestie ermee akkoord is gegaan dat de regering het rapport van de commissie voor de rechten van de mens afwacht alvorens een definitief standpunt te bepalen. Sedertdien is echter gesteld dat het afwachten van dit rapport geen zin meer heeft, omdat de Griekse regering de leden van deze commissie niet meer in de gelegenheid stelt Griekenland te bezoeken. Minister Veringa vindt het eveneens moeilijk het rapport van de commissie voor de rechten van de mens, waarop door Nederland zo sterk is aangedrongen, nu niet meer af te wachten.

Minister Luns ...

Minister Luns deelt de bezwaren van de minister-president en minister Veringa, maar wijst erop dat de meerderheid van de Kamer wat dit betreft haar standpunt heeft gewijzigd. Spreker is het met minister Udink eens dat de eerste vraag van de bedoelde Kamerleden in bevestigende zin zou kunnen worden beantwoord, ware het niet dat de meerderheid van de Kamer van de regering verwacht dat zij een beslissing over de uitsluiting van Griekenland zal uitlokken.

Staatssecretaris De Koster voegt hieraan toe dat de formulering van deze schriftelijke vraag aan de voorzichtige kant is, omdat zij door de Kamerleden die lid zijn van de raadgevende vergadering van de Raad van Europa is opgesteld. Spreker antwoordt op een vraag van minister Klompé dat de commissie voor de rechten van de mens waarschijnlijk pas over één à twee maanden haar rapport zal uitbrengen.

Minister Luns verwacht dat, wanneer Nederland dit niet doet, geen enkel ander land de kwestie-Griekenland aan de orde zal stellen. Een Nederlands initiatief zal met name de ministers van buitenlandse zaken van Italië, België, Luxemburg en Denemarken in een precaire situatie brengen. Spreker acht het niet uitgesloten dat deze landen de Griekse regering erop zullen wijzen dat zij door Nederland tot een uitspraak werden geforceerd. Hij heeft overigens niet de indruk dat voor een uitsluiting van Griekenland een tweederden meerderheid kan worden gevonden. Wanneer dit tijdens de bespreking duidelijk wordt zou spreker uitdrukkelijk willen stellen dat Nederland geen stemming over deze kwestie verlagt maar zich wel op het standpunt stelt dat Griekenland geen lid meer kan zijn van de Raad van Europa.

Minister Klompé doet de suggestie in de Raad van Europa te stellen dat Nederland grote bezwaren heeft tegen het lidmaatschap van deze Griekse regering, maar het rapport van de commissie voor de rechten van de mens wil afwachten, alvorens een beslissing over deze kwestie uit te lokken. Daarbij zal dan wel moeten worden geëist dat de Raad van Europa twee weken na het uitbrengen van dit rapport bijeen zal komen om een definitieve beslissing te nemen. Minister Luns waardeert deze suggestie, maar ziet aankomen dat een dergelijke opstelling niet door de Kamer zal worden aanvaard. Indien een ander land deze suggestie zou doen, zal Nederland zich hierbij kunnen aansluiten.

Minister Witteveen ...

*P het ministers-
comité van*

Minister Witteveen ziet de suggestie van minister Klompé als een logische consequentie van het tot nu toe door de regering ingenomen standpunt dat het rapport van de commissie voor de rechten van de mens moet worden afgewacht, alvorens een definitieve beslissing kan worden genomen. Het gaat hierbij uitsluitend om een tactische vraag die alleen ter beoordeling van de regering staat.

Staatssecretaris De Koster is van oordeel dat eerst moet worden afgetast of voor een uitstoting van Griekenland een tweederden meerderheid kan worden verkregen. Afhankelijk van het resultaat van deze polsingen zou de Nederlandse delegatie al of niet op een stemming kunnen aansturen.

Minister Luns ziet tegen de suggestie van minister Klompé het bezwaar dat de Griekse regering haar represaillemaatregelen tegen Nederland zal richten, maar vooral dat de Kamer de regering zal verwijten dat zij een principiële discussie heeft willen ontwijken door om uitstel van een beslissing te vragen.

De minister-president komt na een korte verdere discussie tot de volgende conclusies:

- 1°. Op de vragen van de Kamerleden of de regering in de vergadering van de Raad van Europa een afwijzend standpunt ten aanzien van het Griekse lidmaatschap zal innemen zal in bevestigende zin worden geantwoord.
- 2°. De Nederlandse delegatie zal het lidmaatschap van Griekenland in de vergadering van de Raad van Europa ter sprake brengen en alleen op een stemming aandringen, als voor of tijdens de vergadering duidelijk wordt dat een tweederden meerderheid kan worden bereikt.

De raad kan zich met deze conclusies verenigen.